

УДК 336.764.1 ЗАСТОСУВАННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ВАРТОСТІ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ОЦІНКИ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Мултанівська Т.В.

к.е.н., доцент

Воїнова Т.С.

к.е.н., доцент

Горяєва М.С.

ст. викладач

*Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця,
м. Харків*

Особливістю поточного етапу глобального економічного розвитку є те, що країни спрямовують свою економічну політику, в першу чергу, на вирішення питань внутрішнього розвитку. Більшість вітчизняних і зарубіжних фахівців вважають економічну, і в тому числі фінансову, глобалізацію притаманною останніх декількох десятиріч. Проте чимало її ознак існувало і в попередні періоди. Фінансова глобалізація призводить до зниження залежності національних економік від безпосередніх результатів виробництва, про що свідчить зниження кореляції між темпами зростання, наприклад, виробництва і споживання. У сучасних умовах спад виробництва, а також породжений ним дефіцит бюджету можуть бути пом'якшені за рахунок зовнішніх ресурсів.

Глобалізація у фінансовій сфері має об'єктивний характер, спирається на інтернаціоналізацію виробництва й обігу сучасної світової економіки і виступає у різних формах, однією з яких є стандартизація національної фінансової звітності на засадах міжнародно визнаних вимог. Сучасну глобалізацію можна розцінити як процес формування глобального інформаційного-аналітичного забезпечення управління, в якому важливу роль відіграє бухгалтерський облік та складена на його підставі фінансова звітність.

В умовах глобалізації та процесів інтеграції України у світову економіку питання якості і достовірності фінансової звітності для підприємств набуває першорядного значення. Постійна інфляція на фоні неподоланої світової кризи спотворює вірогідність фінансової звітності, реальну картину функціонування

підприємств і не дозволяє користувачам отримувати адекватну інформацію про їх фінансовий стан та результати діяльності. Навіть відносно невисокі темпи інфляції можуть призвести до значних викривлень показників звітності, що призводить до необґрунтованих фінансових рішень. В таких умовах фактична вартість необоротних активів, зокрема, основних засобів та інвестиційної нерухомості, часто є неприйнятною. Більш прийнятним методом оцінки є справедлива вартість – пріоритетна оцінка за міжнародними стандартами фінансової звітності. Українські компанії фактично не застосовують системних корегувань фінансової звітності за допомогою справедливої вартості, що призводить до суттєвих викривлень показників діяльності та втрати інформативності й значущості для користувачів.

Радою з Міжнародних стандартів фінансової звітності розроблений МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості», який підприємства, що перейшли на використання МСФЗ, повинні застосовувати, починаючи з 1 січня 2013 р.

Поняття справедливої вартості широко використовується на практиці, але часто трактується по-різному. МСФЗ 13 визначає справедливу вартість як суму, яка була б отримана при продажу активу або сплачена при передачі зобов'язання в рамках звичайної угоди між учасниками ринку на дату оцінки [1]. Для більш чіткого розуміння визначення даного поняття можна навести приклад. Підприємство на аукціоні придбало об'єкт основних засобів за ціною, яка є вище ціни, що пропонувалася іншими потенційними покупцями. Справедливою вартістю буде вважатися не та ціна, за якою підприємством був придбаний актив (для нього така ціна буде виступати первісною вартістю), а остання ціна, яку пропонували учасники торгів, тобто ціна, яку готові були сплатити інші покупці.

Міжнародні стандарти передбачають дві моделі оцінки основних засобів: за собівартістю та за переоцінкою. В першому випадку активи обліковуються за собівартістю (тобто, за сумою всіх понесених витрат за фактичними цінами) за вирахуванням амортизації та збитків від зменшення корисності активу, яка визначається на основі реальних даних, відображених у бухгалтерських документах.

Модель переоцінки може застосовуватися у тому разі, якщо можна достовірно визначити оцінку основних засобів, тоді об'єкти оцінюються за справедливою

вартістю на дату переоцінки, за вирахуванням подальшої накопиченої амортизації та збитку від зменшення корисності. Справедливу вартість об'єктів визначають експерти, які спираються на їх ринкову вартість. Якщо через вузькоспеціалізований характер чи унікальність окремого обладнання можуть бути відсутні свідоцтва про їх ринкову вартість, переоціненою вартістю об'єктів є їх амортизована відновлювана собівартість, тобто витрати на їх придбання в існуючих умовах, з урахуванням зносу. Інвестиційна нерухомість відображається за справедливою або первісною вартістю. Пріоритет в оцінці віддається справедливій вартості. На відміну від основних засобів, при переведенні даних активів з оцінки за первісною вартістю на модель оцінки за справедливою вартістю нарахування амортизації припиняється, а сума нарахованої за час експлуатації амортизації списується на зменшення вартості об'єкта. Переоцінку активів варто проводити регулярно, щоб їх балансова вартість суттєво не відрізнялась від справедливої вартості на дату балансу.

Як показує аудиторська практика авторів, багато українських підприємств утримують на балансі необоротні активи, які були у використанні великий строк, та мають низьку залишкову (балансову) вартість, що не відображає їх реальної ціни в сучасних умовах. За результатами господарської діяльності вони мають збитки, що значно впливає на величину чистих активів. При застосуванні справедливої вартості в оцінці основних засобів результати її збільшення відображаються у складі додаткового капіталу, а в оцінці інвестиційної нерухомості – у складі прибутків. У будь-якому разі, це складові чистих активів підприємства. За вимогами п.3. ст. 155 ЦКУ, якщо вартість чистих активів акціонерного товариства виявиться меншою від статутного капіталу, воно зобов'язане оголосити про його зменшення [2].

Таким чином, застосовуючи справедливу вартість в оцінці активів підприємства збільшать вартість чистих активів та зможуть уникнути необхідності зменшення статутного капіталу.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості»

[Електронний ресурс]. – Режим доступу у: www.minfin.gov.ua.

2. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua.__